

De klinkende erfenis van Michaël Maarschalkerweerd

Het Maarschalkerweerd-orgel in de Havenkerk in Schiedam.

CHRISTO LELIE

orgelmuziek

Gerrit Christiaan de Gier, Eric Koevoets, Arjen Leistra, Gerben Mourik

Verborgen Parel van Michaël Maarschalkerweerd. Cd-box.

****

Geen land ter wereld kent zo'n grote diversiteit aan orgels als Nederland. Binnen dit 'orgellandschap' neemt het oeuvre van Michaël Maarschalkerweerd

(1838-1915) een bijzondere plaats in. Zijn instrumenten vormen een prachtige synthese tussen het Franse en Duitse klankideaal uit de late romantiek. De box 'Verborgen parel van Michaël Maarschalkerweerd', met vier cd's waarop vier organisten twaalf onbekendere Maarschalkerweerd-orgels bespelen, laat horen hoe groot de artistieke kwaliteiten van deze orgelmaker waren.

In 2015 werd het honderdste sterfjaar van Michaël Maarschalkerweerd op grote schaal herdacht. De pas deze zomer uitgebrachte box vormt een vertraagde afsluiting van dat herdenkingsjaar. Opmerkelijk is dat Maarschalkerweerds beroemdste en grootste orgels (Concertgebouw Amsterdam, Maria van Jessekerk Delft, 'Peperbus' Zwolle) erop ontbreken. Des te interessanter zijn de opgenomen kleinere instrumenten die daar altijd in de schaduw van hebben gestaan en die niet of weinig voor concerten worden gebruikt.

In de eerste decennia na de Tweede Wereldoorlog is er een sterke tendens geweest om orgels van omstreeks 1900 te zien als producten van een vervalperiode. Men wilde terug naar het barokke, mechanische orgel, althans zoals men toen dacht dat dit moest klinken: zo helder mogelijk. Er woedde een ware muzikale beeldenstorm waarbij veel historisch erfgoed werd vernietigd of de klank werd 'opgefrist'. Ook Maarschalkerweerd-orgels viel dit lot ten deel. Toch zijn er momenteel opmerkelijk veel nog of weer in hun originele staat te bewonderen. Vermoedelijk heeft dit alles te maken met het feit dat de bijzondere kwaliteiten van deze instrumenten zich niet lieten verloochenen.

Een van die kwaliteiten is dat Maarschalkerweerd-orgels, mits geplaatst in een kerk met een

ruime akoestiek, altijd veel groter klinken dan ze feitelijk zijn. De cd-box bevat louter instrumenten met slechts twee manualen en meestal niet meer (en vaak minder) dan 25 sprekende stemmen. Toch klinken ze soms bijna als Franse kathedraal-orgels. Neem het Noordwijkse Martinus-orgel in het imposante 'Fete-Dieu' van Hendrik Andriessen, waarmee de eerste cd opent.

Dat grote volume leidt nooit tot een schelle of schreeuwerige klank. Integendeel, Maarschalkerweerd-orgels klinken altijd warm en zangerig, of ze nu groot zijn, zoals het pas gerestaureerde instrument uit 1875 in de Schiedamse Havenkerk, of uiterst bescheiden (het kleinste orgel op de cd's in Joppe heeft slechts vijf stemmen).

Interessant is dat Maarschalkerweerd laveerde tussen de esthetiek van de Franse en Duitse romantiek. Sommige orgels klinken Frans dankzij de vlamme trompetten, andere 'Duits', met milde tongwerken en wat scherper geïntoneerde strijkers.

De vier organisten, Gerrit Christiaan de Gier, Eric Koevoets, Arjen Leistra en Gerben Mourik, zijn gerenommeerde vakmusici met hoorbare affiniteit met de klankwereld van Maarschalkerweerd. Ze laten bekend maar vooral ook onbekend repertoire horen van meest Nederlandse, Franse en Duitse componisten uit de ontstaanstijd van de orgels en uit de eerste helft van de twintigste eeuw.

Maarschalkerweerd was een orgelmaker die hoofdzakelijk in rooms-katholieke kerken werkzaam was. In de box zijn echter twee orgels uit protestantse kerken (Dorpskerk Wijk aan Zee en Maartenskerk Zaandam) te vinden. Hierop werden 'reformatorische' composities opgenomen. De

overige orgels worden in aanzienlijk
'roomser' repertoire bespeeld.

Stichting Michaël
Maarschalkerweerd
Herdenkingsjaar. Info:
maarschalkerweerd.nl